

TOPLUMDA DİN GÖREVLİSİ ALGISI: NEVŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ

THE PERCEPTION OF RELIGIOUS OFFICIALS IN SOCIETY: CASE STUDY OF NEVŞEHİR PROVINCE

Hasan YAVUZER

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi/Fen Edebiyat Fakültesi/ Sosyoloji Bölümü

hasanyavuzer1@nevsehir.edu.tr

ORCID: 0000-0002-6672-156X

ÖZ

Geliş Tarihi:

30.08.2022

Kabul Tarihi:

30.09.2022

Yayın Tarihi:

30.09.2022

Anahtar Kelimeler:

Din
Din Görevlileri
Toplum
Algı
Nevşehir

Keywords:

Religion
Religious Officials
Society
Perception
Nevşehir

Din, insanlık tarihi ile başlamış en temel kurumlardan bir tanesidir. Tarihin her döneminde ve her toplumda insanlar bir dine inanmış, topyekûn dinsiz olan bir topluma rastlanmamıştır. Peygamberlerden sonra dinin en önemli temsilcileri din görevlileri olmuş, din görevlilerinin üstlendikleri rol ve yerine getirdikleri görevler hem bireysel hem de toplumsal açıdan oldukça önemli olmuştur.

Ülkemizde din hizmetleri Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yerine getirilmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı da yerine getirdiği din hizmetlerinin en önemli kısmını camilerde ve din görevlileri vasıtasıyla yapmaktadır. Araştırmanın Konusu: Toplumda Din Görevlisi Algısı: Nevşehir İli Örneği'dir. Araştırma toplumun din görevlisi algısını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bunu gerçekleştirmek için il merkezinde anket uygulaması yapılmıştır. Anket 9 adet demografik 16 adet cemaatin algısını ölçmeye yönelik olmak üzere 25 sorudan oluşmaktadır. Elde edilen veriler betimleyici analiz yapılarak değerlendirilmiştir. 281 (%53,5) erkek, 244 (%46,5) kadın olmak üzere toplam 525 katılımcı ile gerçekleştirilen anketin evreni Nevşehir il merkezi olup örneklem rastgele seçilmiştir.

Bu çalışmada Nevşehir il merkezinde yaşayan vatandaşların Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı din görevlilerine ve din hizmetlerine bakış açıları ve din görevlisi algısı tespit edilmiştir. Veriler değerlendirildiğinde, toplumun din görevlisi algısının pek çok konuda olumsuz ya da kararsız olduğu tespit edilmiştir.

ABSTRACT

Religion is one of the most fundamental foundations since the beginning of the history of mankind. Throughout the history, humans have always worshiped a religion, and not once has there been a society completely deprived of religion. After the prophets, the most important representatives of the religions became their corresponding religious officials. The role and duties of religious officials have been very important both individually and socially.

The religious services in Türkiye are carried out by the Presidency of Religious Affairs (Diyanet) which performs a significant part of religious services in mosques through religious officials. In this study, the perspectives of citizens living in Nevşehir city center on religious officials and religious services were determined. A survey was done in the Nevşehir city center which consisted of 25 questions, 9 of them were demographic and the remaining 16 of them were intended to measure the perception of the community. The survey was conducted with 525 participants, 281 men and 244 women. The participants were randomly selected. The obtained data was evaluated by making descriptive analysis.

When the results of the study were evaluated, it was determined that the perception of the religious officials of the society was negative or undecided on many issues.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1168671>

Atıf/Cite as: Yavuzer, H. (2022). Toplumda Din Görevlisi Algısı: Nevşehir İli Örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(3), 1653-1673.

Giriş

Din insanlık tarihi ile başlamış en temel kurumlardan bir tanesidir. Tarihin her döneminde ve her toplumda insanlar bir dine inanmış, topyekûn dinsiz olan bir topluma rastlanmamıştır. İnsanlığın başlangıcıyla birlikte ortaya çıkan din olgusu, bütün dünyada tarihin her döneminde bireyleri ve toplumları etkileyen en önemli kavramlardan birisi olmuştur. Öyle ki, ne kadar eskiye gidilirse gidilsin, insanın var olduğu her yerde herhangi bir dine mensup olmayan insanlara rastlansa bile, dini veya felsefi bir inancı olmayan bir toplum bugüne kadar hiç görülmemiştir (Keskin, 2004: 7).

Tarih boyunca insanların vaz geçemediği, bundan sonra da vaz geçmesinin mümkün gözükmediği temel kurumlardan bir tanesi olan din günümüzde de hemen her toplumda var olmaya, sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik hayata etki etmeye devam etmektedir. Kurt'un da belirttiği gibi "Din insanlık tarihinin başlangıcından itibaren bireysel ve toplumsal hayatın ayrılmaz bir parçasını oluşturarak, insan ilişkilerinin ve bu ilişkilerden şekillenen toplumsal yapının belirlenmesinde en etkin unsurlardan biri olmuştur (Kurt, 2018, 11). Aynı durum günümüzde de devam etmektedir.

Karşılıklı etkileşim içinde Din-toplum ilişkisi tarihin her döneminde olmuş, din toplumu toplum da dini etkilemiştir. Din-toplum arasındaki ilişki konusunda genel kural ikisinin de birbirlerini karşılıklı olarak etkilediğidir (Aydın, 2018,167). Tarih bunun örnekleri ile doludur. Toplumsal yapının üst yapı kurumları arasında yer alan din, çağlar boyunca çeşitli toplumsal olaylar üzerinde derin etkiler göstermiştir (Topses, 2016, 127). Aynı etkileri günümüzde de göstermektedir. Kimlik belirlenmesi (Tosun,1993,10-12), din savaşları ve din istismaları bunlardan sadece bazıları olarak dikkat çekmiştir.

Evensel bir olgu (Akyüz, 2008, 177) ve toplumsal bir fenomen olan din (Diyanet: İslam'a Giriş-Ana Konulara Yeni yaklaşımlar, 2007, 115) ve din hizmetleri tarihin her döneminde insanların önem verdiği en hassas konulardan biri olmuştur. Bu önem ve hassasiyetinden dolayı hemen her dinde "Din ve din hizmetleri ile ilgili olarak tarihi süreç içerisinde çeşitli dini teşkilatlar kurulmuş ve din görevlileri şeklinde bir uzmanlar topluluğu oluşmuştur" (Yavuzer, 2012; 65). İslam dini açısından değerlendirdiğimizde bu uzman grubu din görevlileri, ülkemizdeki bu dini teşkilat da Diyanet İşleri Başkanlığı olmuştur. 3 Mart 1924'te Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuş (Kuruluşundan Günümüze Diyanet İşleri Başkanlığı, 1999, 21) kuruluş tarihi olan 3 Mart 1924'ten beri ülkemizde din ve din hizmetlerinden Diyanet İşleri Başkanlığı sorumlu ve yetkili kılınmıştır (Yavuzer, 2006,51-58). Din hizmetlerinde son yıllarda yazılı ve görsel medya, her kademedeki dini yayınlar, bilimsel, sosyal ve kültürel etkinlikler de etkili olmakla beraber Diyanet İşleri Başkanlığı, yerine getirdiği din hizmetlerinin en önemli kısmını camilerde ve din görevlileri vasıtasıyla yapmaktadır.

Din görevlilerinin insanlarla en çok iletişim kurdukları alanlar, öncelikle ibadet mekânı olan camilerdir. Tarihi süreç içinde "Camiler, bir arayış içindeki insanların huzur bulduğu, hastaların şifa bulmasının, borçların ödenmesinin temenni edildiği, sevinçlerin paylaşıldığı ve ölenlerin uğurlandığı mekânlardır" (Topuz, 2015: 28). "Camiler, Müslümanların toplanıp ibadetlerini yaptıkları "Allah'ın evi" olarak kabul edilen kutsal mekânlar olmakla beraber, aynı zamanda birer dini eğitim ve öğretim mekânlarıdır" (Cebeci, 2005: 211-212).

Din görevliliği denildiğinde ise din hizmeti faaliyetlerini yürüten imam-hatip, müezzin kayyım, Kur'an Kursu öğreticisi, vaiz-vaize ve müftü gibi unvanlara sahip Diyanet İşleri Başkanlığı personeli anlaşılmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı kadroları arasında Din Hizmetleri sınıfında görev yapan her kademedeki Diyanet personeli din görevlisi olarak kabul edilmektedir. İl ve ilçe müftüleri Genel İdare Hizmetleri kadrosunda yer almakla beraber onlar da din hizmeti vermektedir. Din görevliliği yaygın bir kullanım ile "Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından görevlendirilip, atama yoluyla il, ilçe ve köy camilerinde görev yapan imam-hatipler ve müezzinler şeklinde tanımlanmaktadır" (Köylü, 1991, 181).

Din hizmetleri; faaliyetin en fazla yürütüldüğü mekân olan camiler, bu mekânlarda çalışan din görevlileri ve cemaat gibi üç önemli unsurdan oluşmaktadır. Bu sebeple camiler ve din görevlileri toplumu canlı tutan manevî dinamiklerin başında gelmektedir. Onay'ın da belirttiği gibi "Müslüman toplumun dini hayatına ve bireylerin dindarlıklarına dair temel dinamikler aslında imam, cami ve cemaat üçlüsünde ve bunların oluşturduğu alanın yarattığı sinerjidedir. Toplumu canlı ve güçlü tutması gereken manevi dinamiklerin başında ilk akla gelen camiler ve din görevlileridir" (Onay, 2019, 149). Peygamberlerden sonra dinin en önemli tebliğci ve temsilcileri din görevlileri olmuş, din görevlilerinin üstlendikleri rol ve yerine getirdikleri görevler hem bireysel hem de toplumsal açıdan oldukça önemli olmuştur. Bu yüzden toplumun din görevlisi algısını araştırmak önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Araştırmanın Konusu: Cemaatin, cami hizmetleri ve din görevlilerine karşı algı, tutum ve davranışlarının incelenmesidir. Özelde ise “Cemaatin Din Görevlisi Algısı: Nevşehir İli Örneği” çalışmamızın konusunu teşkil etmektedir.

Araştırmanın Amacı: Ülkemizde din hizmetlerinden sorumlu bir kurum olan Diyanet İşleri Başkanlığı yerine getirdiği din hizmetlerinin en önemli kısmını camilerde ve din görevlileri vasıtasıyla yapmaktadır. Yurdun en ücra köşelerine kadar yayılmış olan camiler ve buralarda görev yapan cami görevlileri din hizmetlerinde önemli bir fonksiyonu yerine getirmekte ve önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bu bağlamda araştırma cemaatin din görevlilerinin hizmetlerine ve toplum içerisindeki konumlarına bakışını daha açık bir ifade ile cemaatin din görevlisi algısını tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın Önemi: İslam dinin ibadet mekanı olan camiler hem ibadetlerin yerine getirilmesinde, hem dini konularda cemaatin ve toplumun aydınlatılmasında hem de sosyal ve kültürel birliğin sağlanmasında önemli rolleri bulunan mekânlar içerisinde yer almaktadır. Din görevlileri ise bu görevleri yerine getiren ve toplumsal birliği sağlayıcı en temel etkenlerden biridir. Çünkü ibadetlerini yapmak için camiye gelen cemaat din görevlileri etrafında toplanmakta ve birbirleriyle ilişkilerini din görevlilerinin liderliğinde şekillendirmektedir. Bu sebeple cemaatin ve toplumun din görevlilerine karşı takındıkları olumlu ve olumsuz tavırların belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda yapılacak olan iyileştirmeler hem cemaatin camiye katılımını hem de din görevlilerine olan güvenlerini pekiştirecek, insanların dine ve din görevlilerine bakışını etkileyecektir. Bu nedenle toplumun Din Görevlisi Algısının tespit edilmesi çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Metodu: Bu çalışmada toplumun din görevlisi algısı bilimsel araştırma yöntemlerinden nicel araştırma yöntemi ve anket tekniği kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Anket 9 adet demografik sorudan, 16 adet de toplumun algısını ölçmeye yönelik sorudan oluşmaktadır. Nevşehir İl merkezindeki tüm yerleşim merkezlerinden farklı yaş, cinsiyet ve eğitim durumlarına sahip 525 katılımcı ile gerçekleştirilen anket verileri SPSS yoluyla değerlendirilmiştir. Araştırmanın evreni Nevşehir il merkezi olup örneklem rastgele seçilmiştir. Elde edilen veriler betimleyici analiz yoluyla ve sosyolojik bakış açısıyla analiz edilip teorik argümanlarla desteklenmiştir.

Araştırmanın Sınırı: Araştırma Nevşehir il merkezinde ikamet eden, kadın-erkek, işçi-işveren, amir-memur, emekli, esnaf ve öğrenci olmak üzere toplumun her kesiminden bireyleri kapsamaktadır. Nevşehir il merkezinin hemen her yerinde çalışma yapılmış, farklı semtlerde oturan, farklı yaş ve cinsiyet gruplarından farklı uğraşlarla meşgul olan her kesimden örnekler alınmıştır.

Varsayım: Toplum din görevlilerini manevi bir rehber olarak gördüğü için topluma göre din görevlilerinin güvenilir bireyler olduğu varsayılmaktadır.

Din görevlilerinin eğitim durumunun mesleğinin gereğini yerine getirmede yeterli bilgi ve donanıma sahip olduğu düşünülmektedir.

Din görevlilerinin cami içi ve cami dışı hizmetlerini tam ve zamanında yeterince yaptığı konusunda tereddütler bulunmaktadır.

Araştırma Bulguları

Anket çalışmasından elde edilen veriler sosyolojik bir bakış açısıyla analiz edilerek demografik özelliklerden ayrı olarak üç başlık altında incelenmiştir.

A-Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı

Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Erkek	281	53,5	53,5
Kadın	244	46,5	100,0
Toplam	525	100,0	100,0

Yapılan anket çalışmasına 525 kişi katılmış olup, katılımcılardan 281 kişi (%53,5) erkeklerden, 244 kişi (%46,5) ise kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların medeni durumuna göre dağılımı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Evli	326	62,1	62,1	62,1
Bekâr	151	28,8	28,8	90,9
Boşanmış	25	4,8	4,8	95,6
Eşi ölmüş	22	4,2	4,2	99,8
Cevapsız	1	,2	,2	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Katılımcılardan 326 kişi %62,1'i evli, 151 kişi (%28,8 bekar, 25 kişi (%4,8) boşanmış, 22 kişi (%4,2) eşi ölmüş. %71,1 ile katılımcıların çoğunluğunu evli ya da evlilik tecrübesi yaşamış bireyler oluşturmaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
18-25	130	24,8	24,8	24,8
26-35	107	20,4	20,4	45,1
36-45	126	24,0	24,0	69,1
46-55	102	19,4	19,4	88,6
56-65	39	7,4	7,4	96,0
66+	21	4,0	4,0	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Yapılan çalışmada 18 ve üzeri her yaş grubundan örnekleme ulaşılmaya çalışılmış, uygulama da öyle olmuştur. Katılımcıların %24,8'i 18-25 yaş grubunda, %20,4'ü 26-35 yaş aralığında, %24'ü 36-45, %19,4'ü 46-55 yaş aralığında, %7,4'ü 56-65 yaş aralığında, %4'ü ise 66 ve üzeri yaş grubundadır. Veriler analiz edildiğinde katılımcıların %63,8'i 26-55 yaş grubundan oluşmaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların öğrenim durumlarına göre dağılımı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
İlkokul	80	15,2	15,2	15,2
Ortaokul	63	12,0	12,0	27,2
Lise	151	28,8	28,8	56,0
Ön lisans	53	10,1	10,1	66,1
Lisans	149	28,4	28,4	94,5

Lisansüstü	27	5,1	5,1	99,6
Cevapsız	2	,4	,4	99,8
Toplam	525	100,0	100,0	

Katılımcıların %15,2'sinin ilkokul, %12'sinin ortaokul, %28,8'inin ise lise, %10,1'nin Ön lisans, %28,4'nin lisans, %5,1'inin de lisansüstü mezunu oldukları tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan bireylerin %72,4'ünü lise, ön lisans, lisans ve lisansüstü mezunları oluşturmaktadır. Eğitim durumu bakımından gerekli donanıma sahip olan katılımcıların verdikleri cevapların bilinçli verilen cevaplar olarak kabul edilmesi uygun bulunmaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların meslek grubuna göre dağılımı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Esnaf	57	10,9	10,9	10,9
Serbest Meslek	32	6,1	6,1	17,0
Memur	99	18,9	18,9	35,8
İşçi	63	12,0	12,0	47,8
Çiftçi	3	,6	,6	48,4
Ev Hanımı	98	18,7	18,7	67,0
Emekli	43	8,2	8,2	75,2
İşsiz	23	4,4	4,4	79,6
Öğrenci	73	13,9	13,9	93,5
Diğer	34	6,5	6,5	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Çalışmanın amacı doğrultusunda her meslekten insana ulaşılmaya çalışılmış olup yapılan ankette farklı meslek gruplarına ait bireylerin din görevlileri ile olan ilişkisi ve din hizmetlerine bakışı tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların %10,9'u esnaf, %6,1'i serbest meslek sahibi, %18,9'u memur, %12'si işçi, %18,7'si ev hanımı, %0,6'sı çiftçi, %8,2'si emekli, %4,4'ü işsiz, %13,9'u öğrenci, %6,5'i diğer meslek gruplarındandır. Çalışmada katılımcıların il genelinde yaşayan tüm vatandaşları temsil edebilmesine özen gösterilmiş ve çok geniş bir iş, uğraş ve meslek grubuna ulaşılmıştır.

Tablo 6. Katılımcıların Camiye Devam Etme Durumu

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
İmkân buldukça 5 vakite giderim	172	32,8	32,8	32,8
Sadece Cuma ve Bayram namazına giderim	112	21,3	21,3	54,1
Kandil ve Teravih gibi özel zamanlarda giderim	141	26,9	26,9	81,0
Hiçbir zaman gitmem	45	8,6	8,6	89,5
Diğer	55	10,5	10,5	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Bu soruda katılımcıların din görevlilerine olan bakış açılarını daha iyi belirlemek amacıyla cemaatin camiye devam sıklığının, yani din görevlileri ile iletişime geçme sıklığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Katılımcıların %32,8'i imkan buldukça 5 vakit namazda camiye devam ettiğini, Cuma ve bayram namazlarına gidenler %21,3, kandil ve teravih gibi özel zamanlarda camiye gidenler %26,9 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların %8,6'sı hiçbir zaman

camiiye gitmediğini beyan etmiş, %10,5 oranında katılımcı diğer seçeneğini tercih etmiştir. Katılımcıların %92,4'ünün farklı zamanlarda ve farklı namazlar için camiiye gittikleri tespit edilmiştir. Bu durum araştırmanın amacına ulaşabilmesi açısından oldukça önemli bir veri olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların dini konudaki bilgi seviyesine göre dağılımı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Hiç	10	1,9	1,9	1,9
Az	91	17,3	17,3	19,2
Ne fazla ne az	311	59,2	59,2	78,5
Fazla	93	17,7	17,7	96,2
Çok fazla	19	3,6	3,6	99,8
Cevapsız	1	,2	,2	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Kendinizi dini konuda bilgili buluyor musunuz? şeklindeki sorumuza kendisinin dini konularda hiç bilgisi olmadığını belirtenler %1,9, dini bilgisini az bulanlar %17,3, ne fazla ne de az diyenler %59,2, fazla diyenler %17,7, çok fazla diyenler %3,6 olarak belirlenmiştir. %59,2 gibi yüksek bir oran çok fazla dini bilgisi olmasa da kendisine yetecek kadar dini bilgiye sahip olduğunu dile getirmiştir. %21,3 oranında bir katılımcı ise dini bilgisinin fazla ve çok fazla olduğunu beyan ederek dini bilgi bakımından kendisini yetkin görmektedir. %1,9 oranında bir katılımcı hiç dini bilgisi olmadığını, %17,3'e tekabül eden bir katılımcı grubu da dini bilgisinin az olduğunu dile getirmiştir. Veriler ülke genelindeki insanların dini bilgi seviyesi ile de uyumlu görünmekte, her seviyede katılımcının çalışmada yer aldığını ortaya koymaktadır.

Tablo 8. Katılımcıların kendilerini ne kadar dindar bulduklarına göre dağılım

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Hiç	13	2,5	2,5	2,5
Az	78	14,9	14,9	17,3
Ne fazla ne az	313	59,6	59,6	77,0
Fazla	99	18,9	18,9	95,8
Çok fazla	22	4,2	4,2	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Kendinizi ne kadar dindar buluyorsunuz sorusuna %2,5 hiç, %14,9 az, %59,6 ne fazla ne az, %18,9 fazla, %4,2 kişi de kendisini çok fazla dindar bulduğunu beyan etmiştir. Bu soruya verilen cevap kendinizi dini konuda bilgili buluyor musunuz? şeklindeki sorumuz ile benzerlik göstermekte, %59,6 oranındaki katılımcı kendisini ne fazla ne de az dindar olarak vasıflamaktadır. Kendisini fazla dindar ve çok fazla dindar olarak tavsif edenlerin toplamı %23,1 olarak tespit edilmiştir. Hiç dindar olmadığını beyan edenlerin oranı %2,5 olarak tespit edilmiştir.

B- Din Görevlilerine Yönelik Değerlendirme Soruları ve Cevapları

1. Toplumun, Din Görevlilerinin Eğitim Seviyesi, Mesleki Yeterlik ve Yaşantılarının Dini Kurallara Uygun Olup Olmadığına Bakışı

Bu bölümde toplumun din görevlilerinin eğitim seviyesi, mesleki yeterlik durumu ile yaşantısının dini kurallara uygun olup olmadığına bakışı ele alınmıştır.

Tablo 9. Din görevlilerinin eğitim seviyesine göre dağılımı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
İlkokul	25	4,8	4,8	4,8
Ortaokul	35	6,7	6,7	11,4
Lise (İmam Hatip)	389	74,1	74,1	85,5
Ön lisans-lisans	71	13,5	13,5	99,0
Lisansüstü	5	1,0	1,0	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Yapılan anket çalışmasında topluma *sizce göre din görevlilerinin çoğunluğunun eğitim seviyesi nedir* sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %74,1'i din görevlilerinin lise (İmam Hatip) mezunu olduklarını düşündüklerini dile getirmişlerdir. Diğer katılımcılar Din görevlilerinin eğitim durumu hakkındaki görüşlerini ilkokul %4,8, ortaokul %6,7, Önlisans %13,5, lisansüstü %1.0 mezunu olarak düşündüklerini beyan etmişlerdir.

Tablo 10. Din Görevlilerinin eğitim seviyesi bakımından yeterli olup olmadığı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	94	17,9	17,9	17,9
Katılmıyorum	138	26,3	26,3	44,2
Kararsızım	121	23,0	23,0	67,2
Katılıyorum	143	27,2	27,2	94,5
Kesinlikle katılıyorum	29	5,5	5,5	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Yapılan çalışmada din görevlilerinin eğitim seviyesi bakımından yeterliliği konusunda katılımcıların %17,9'u kesinlikle katılmıyorum, %26,3 katılmıyorum, %23,0 kararsızım, %27,2 katılıyorum, %5,5 kesinlikle katılıyorum cevabı vermiştir. Veriler incelendiğinde yapılan çalışmada din görevlilerinin eğitim seviyesi bakımından yeterliliği konusunda toplumun %44,2'si din görevlilerinin eğitim seviyesini yetersiz bulmakta, katılımcıların %32,7'si ise yeterli bulmaktadır. Bu konuda kararsız olduklarını beyan edenler %23 olarak tespit edilmiştir. Toplamda %67,2 gibi yüksek bir oran din görevlilerinin eğitimini yetersiz bulmakta veya bu konuda tereddütünü ortaya koymaktadır. Bu madde katılımcıların 2,76 ortalama puan ile en az onayladıkları ikinci yargı konumunda olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıda *sizce göre din görevlilerinin çoğunluğunun eğitim seviyesi nedir* sorusuna verilen cevaplar ile bu soruya verilen cevaplar karşılaştırıldığında din görevlilerinin eğitim seviyesinin yetersiz bulunma nedeni olarak cemaatin, din görevlilerini hala ilkokul, ortaokul ve lise (İmam Hatip Lisesi) mezunu olarak düşünmesinden, yani tamamen yanılgıdan kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Oysa günümüzde din görevlilerinin eğitim seviyesi oldukça yükselmiştir.

Tablo 11. Din görevlilerinin mesleki açıdan yeterli donanımına sahip olup olmadığı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	78	14,9	14,9	14,9
Katılmıyorum	120	22,9	22,9	37,7
Kararsızım	134	25,5	25,5	63,2
Katılıyorum	147	28,0	28,0	91,2
Kesinlikle katılıyorum	46	8,8	8,8	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Din görevlileri mesleki açıdan yeterli donanımına sahiptir ifadesine katılımcıların %14,9'u kesinlikle katılmadıklarını, %22,9'u katılmadıklarını, %25,5 kararsız olduklarını, %28 katıldıklarını, %8,8 kesinlikle katıldıklarını beyan etmişlerdir. *Din görevlileri mesleki açıdan yeterli donanımına sahiptir* ifadesine toplamda katılımcıların %37,8'i katılmadıklarını, %36,8'i katıldıklarını ve %25,5'i kararsız olduklarını dile getirmiştir. Bu maddenin katılımcıların 2,92 ortalama puan ile en az onayladıkları üçüncü yargı konumunda olduğu tespit edilmiştir.

Verilen cevaplarda da görüldüğü üzere cemaat din görevlilerini hem mesleki açıdan hem de eğitim seviyesi bakımından donanımsız ve yetersiz bulmaktadır. Bu algı kendisine verilen din hizmetlerine yaklaşımı da olumsuz etkileyen önemli bir faktör olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 12. Din görevlisinin din dışı konularda da bilgi sahibi olup olmadığı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	46	8,8	8,8	8,8
Katılmıyorum	92	17,5	17,5	26,3
Kararsızım	215	41,0	41,0	67,2
Katılıyorum	139	26,5	26,5	93,7
Kesinlikle katılıyorum	33	6,3	6,3	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Din görevlisi din dışı konularda da bilgi sahibidir ifadesine katılımcıların %8,8'i kesinlikle katılmadıklarını, %17,5 katılmadıklarını, %41 kararsız olduklarını, %26,5 katıldıklarını ve %6,3 kesinlikle katıldığını beyan etmiştir. Anket soruları arasında yer alan *Din görevlisi din dışı konularda da bilgi sahibidir* ifadesine toplamda katılımcıların %26,3

katılmadıklarını, %32,8’u katıldıklarını ve %41 gibi büyük bir çoğunluk da kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Din görevlisinin din dışı konularda da bilgi sahibi olduğu görüşüne katılmayanlar ile bu konuda kararsız olanların toplamı %67,4 yüksek bir oran olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 13. Din görevlilerinin dini kurallara uygun yaşayıp yaşamadığı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	43	8,2	8,2	8,2
Katılmıyorum	82	15,6	15,6	23,8
Kararsızım	207	39,4	39,4	63,2
Katılıyorum	157	29,9	29,9	93,1
Kesinlikle katılıyorum	35	6,7	6,7	99,8
Kesinlikle katılmıyorum	1	,2	,2	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Din görevlileri dini kurallara uygun yaşamaktadır görüşüne katılımcıların %8,2’si kesinlikle katılmamakta, %15,6 katılmamakta, %39,4 kararsız, %29,9 katılmakta, %6,7 kesinlikle katılmaktadır. Veriler toplandığında Din görevlilerinin dini kurallara uygun yaşamaktadır görüşüne katılımcıların %23,8’i katılmamakta, %36,6’sı katılmaktadır. Kararsızlar ile beraber %63,2 oranında katılımcı Din görevlilerinin dini kurallara uygun yaşamaktadır görüşüne katılmamakta veya tereddütleri bulunmaktadır.

Toplumdaki genel kanaate göre din görevliliğinin diğer mesleklerden farklı yönleri bulunmakta, din görevlisinden de farklı özellikler beklenmektedir. Yazıcıoğlu’nun da belirttiği gibi cemaat din görevlilerini standart memur olarak da görmemekte onlara manevi bir misyon biçmektedir (Yazıcıoğlu, 2001,1). Çünkü Din görevliliği önemli ve hassas bir görevdir. Din görevlileri Peygamberlerin yapmış olduğu dinin tebliği ve dini ritüellerin yerine getirilmesinde yardımcı olmak gibi kutsal ve şerefli bir görevi icra etmektedirler. Yaşantıları ile de her zaman toplumun önünde bulunmaktadır. Buyrukçu’nun da belirttiği gibi Din görevlileri diğer meslek alanlarından farklı olarak, görevlerini yerine getirirken aynı zamanda yaptıkları işte Allah’a karşı manevî sorumluluk taşımaktadırlar (Buyrukçu, 1995).

2. Toplumun Din Görevlilerinin Güvenilirliğine Bakış Açısı

Bu bölümde din görevlilerinin güvenilirliklerine, örnekliğine ve saygınlıklarına dair sorular ve cevaplar ele alınarak analiz edilmiştir.

Tablo 14. Din Görevlilerinin güvenilir olup olmadığı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	50	9,5	9,5	9,5
Katılmıyorum	78	14,9	14,9	24,4
Kararsızım	175	33,3	33,3	57,7
Katılıyorum	185	35,2	35,2	93,0
Kesinlikle katılıyorum	37	7,0	7,0	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Yapılan anket çalışmasında *din görevlileri güvenilir insanlardır* ifadesine katılımcıların %9,5 kesinlikle katılmadıklarını, %14,9 katılmadıklarını, %33,3'ü kararsız, %35,2 katıldıklarını, %7 kesinlikle katıldıklarını beyan etmişlerdir. *Din görevlileri güvenilir insanlardır* ifadesine toplamda katılımcıların %24,3'ü katılmadıklarını, %42,2'si katıldıklarını ve %33,3'ü kararsız olduklarını belirtmiştir. Katılımcıların %42,2'si din görevlilerini güvenilir bulurken, geride kalan çok yüksek bir oran ise bu görüşe katılmadığını veya bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Etkileşim içinde olan dinin temsilcileri yani din görevlileri ile toplum arasındaki manevi bağın temelini güven oluşturmaktadır. Güvenin azalması demek bu bağın zayıflayıp zamanla kopması anlamına gelir. Bunun da birey ve toplum için çok yıkıcı sonuçları olur.

Tablo 15. Toplumda din görevlilerine güven duygusu yüksek olup olmadığı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	47	9,0	9,0	9,0
Katılmıyorum	74	14,1	14,1	23,0
Kararsızım	146	27,8	27,8	50,9
Katılıyorum	180	34,3	34,3	85,1
Kesinlikle katılıyorum	78	14,9	14,9	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Toplumda din görevlilerine güven duygusu yüksektir ifadesine %9 kesinlikle katılmamakta, %14,1 katılmamakta, %27,8 kararsız, %34,3 katılmakta, %14,9 kesinlikle katılmakta olduğunu belirtmiştir. Buna göre toplumda din görevlilerine güven duygusu yüksektir ifadesine %23,1 katılmamakta, katılanların oranı ise %49,2 olarak belirlenmiştir. Bu maddenin katılımcıların 3,32 ortalama puan ile en fazla onayladıkları ikinci yargı konumunda olduğu tespit edilmiştir. Verilere bakıldığında her türlü eleştiriye rağmen din görevlilerinin topluma güven verdikleri ve hala toplum içerisinde saygın bir konumda oldukları görülmektedir.

Tablo 16. Din görevlilerinin toplumda iyi birer örnek olup olmadığı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	46	8,8	8,8	8,8
Katılmıyorum	74	14,1	14,1	22,9
Kararsızım	164	31,2	31,2	54,1
Katılıyorum	196	37,3	37,3	91,4
Kesinlikle katılıyorum	45	8,6	8,6	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Çalışmamızın anket soruları arasında yer alan *din görevlileri toplumda iyi birer örnektir* ifadesine katılımcıların %8,8'i kesinlikle katılmadıklarını, %14,1 katılmadığını, %37,3 katıldığını, %8,6 kesinlikle katıldığını beyan etmiştir. Verileri toplam olarak değerlendirdiğimizde katılımcıların %46,9'u din görevlilerinin toplumda iyi birer örnektir görüşüne katıldıkları %22,9'unun ise katılmadıkları, %31,2'sinin de kararsız oldukları tespit edilmiştir. Verilerde

de görüldüğü üzere *din görevlileri toplumda iyi birer örnektir* ifadesine %46,9 gibi bir katılımcı olumlu görüş belirtirken bu görüşe katılmayan ve kararsız olanların oranı %54,1 olmuştur.

Hız. Peygamber çevresine iyi bir örnek olmuş, örnek kişiliği ve davranışları ile insanların gönüllerinde taht kurmuştur. Bireyler ve toplum din görevlisini de örnek olarak görmek ve göstermek istiyor, bu durum din görevlilerine yeni görev ve sorumluluklar yüklemektedir.

Din bir toplumun ahlaki değer ve yargılarının temel belirleyicisi konumundadır. Bu değer ve yargıların topluma aktarılmasında en önemli rolü din görevlileri üstlenmektedir. Ayrıca din görevlileri yaşam tarzlarıyla ve dünyaya bakış açılarıyla toplumda örnek teşkil eden birey konumundadır. Din görevlileri bu örnekliliği başarı ile temsil edebilmek için gereken hassasiyeti göstermek durumundadır. İşlerini de sadece görev olarak değil bir yaşam biçimi olarak benimsemek zorundadırlar.

Tablo 17. Din görevlisi saygın olup olmadığı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	30	5,7	5,7	5,7
Katılmıyorum	68	13,0	13,0	18,7
Kararsızım	132	25,1	25,1	43,8
Katılıyorum	238	45,3	45,3	89,1
Kesinlikle katılıyorum	57	10,9	10,9	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Din görevlisi çevremizde çok saygın bir kişi olarak kabul edilir öncülüne katılımcıların %5,7'si kesinlikle katılmadığını, %13 katılmadığını, %45,3'ü katıldığını, %10,9 kesinlikle katıldığını %25'i kararsız olduklarını dile getirmiştir. Din görevlisi çevremizde çok saygın bir kişi olarak kabul edilir ifadesine katılımcıların %56,2'sinin katıldıkları, %25'inin kararsız oldukları, %18,7'sinin ise katılmadıkları belirlenmiştir. Toplumda pek çok yönden din görevlileri eleştirilirken bu maddenin katılımcıların 3,42 ortalama puan ile en fazla onayladıkları yargı konumunda olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte geride kalanların oranının da azımsanamayacak boyutta olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

3. Toplumun Din Görevlilerinin Verdiği Hizmete Bakış Açısı

Bu çalışmanın temel problemlerinden birini toplumun din görevlilerinin yaptığı hizmete karşı bakış açısı ve sergilediği tutum ve davranışlar oluşturmaktadır. Bu kapsamda katılımcılara din görevlilerinin yaptığı hizmete karşı bakışını anlayabilmek için bazı sorular yöneltilmiştir. Bu bölümde bu sorular ve verilen cevaplar değerlendirilmiştir.

Tablo 18. Din görevlilerinin işlerini severek ve içtenlikle yapıp yapmadığı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	40	7,6	7,6	7,6
Katılmıyorum	73	13,9	13,9	21,5
Kararsızım	216	41,1	41,1	62,7
Katılıyorum	155	29,5	29,5	92,2
Kesinlikle katılıyorum	41	7,8	7,8	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Din görevlileri işlerini severek ve içtenlikle yapar ifadesine katılımcıların %7,6'sı kesinlikle katılmadığını, %13,9 katılmadığını, %29,5 katıldığını, %7,8 kesinlikle katıldığını, %41,1'i kararsız olduklarını beyan etmiştir. Veriler bir bütün halinde ele alındığında *Din görevlileri işlerini severek ve içtenlikle yapar* ifadesine katılımcıların % 21,5'inin katılmadığı, %37,3'ünün katıldığı, %41,1'inin de kararsız kaldıkları tespit edilmiştir. %62,6 ile katılmayanlar ile kararsız olanların oranındaki yükseklik dikkat çekmektedir.

Tablo 19. Din görevlilerinin çok güzel din hizmetleri yapıp yapmadıkları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	43	8,2	8,2	8,2
Katılmıyorum	91	17,3	17,3	25,5
Kararsızım	215	41,0	41,0	66,5
Katılıyorum	142	27,0	27,0	93,5
Kesinlikle katılıyorum	34	6,5	6,5	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Din görevlileri çok güzel din hizmetleri yapmaktadır ifadesine verilen cevaplar ile Din görevlilerinin yaptığı hizmetlere katılımcıların bakış açısı belirlenmiştir. Katılımcıların %8,2'si Din görevlileri çok güzel din hizmetleri yapmaktadır görüşüne kesinlikle katılmadığını, %17,3'ü katılmadığını, %29,5 katıldığını, %7,8 kesinlikle katıldığını, %41,1'i kararsız olduğunu beyan etmiştir. Buna göre katılımcıların %25,5'i din görevlilerinin güzel din hizmetleri yapamadıklarını, %33'5'i yaptıklarını %41'i ise kararsız olduklarını dile getirmişlerdir. Kararsızlardaki istikrarın devam ettiği dikkat çekmektedir. Katılımcıların %66,5'i Din görevlilerinin çok güzel din hizmetleri yapmaktadır görüşüne katılmamakta veya tereddütleri bulunmaktadır.

Tablo 20. Din görevlilerinin cami içi görevlerini zamanında ve tam olarak yapıp yapmadıkları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	53	10,1	10,1	10,1
Katılmıyorum	69	13,1	13,1	23,2
Kararsızım	154	29,3	29,3	52,6
Katılıyorum	202	38,5	38,5	91,0
Kesinlikle katılıyorum	47	9,0	9,0	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

İslam dininde çok önemli bir yeri olan “camiler namaz, ezan, hutbe, vaaz, mevlit, cami dersleri ve yaz kursları gibi fonksiyonların icra edildiği halka hizmet sunulan mekanlardır. Sahip oldukları fonksiyonellikleri ve yapı özellikleriyle camiler, Türk toplumunun sosyal, kültürel ve manevi hayatında derin yeri olan önemli sembollerdir” (Onay, 2019,144). İbadet merkezi olmasının yanında “herkese açık birer yaygın eğitim merkezi olan camiler, din görevlilerinin gayretleriyle insanların sosyal, kültürel ve ailevi ihtiyaçlarına, dinî ve dünyevî

gereksinimlerine yol gösterici ve bazı problemlere çözüm getirci uygulama yerleri olabilmektedir” (Topuz, 2015: 28). Bu yüzden ecdat camilere büyük önem vermiş, buralarda yerine getirilen hizmetlerle de mutlu olmuştur.

Camilerde görev yapan din görevlilerinin cami içinde verdikleri hizmete toplumun bakışı incelendiğinde katılımcıların % 23,2’si din görevlilerinin cami içi görevlerini zamanında ve tam olarak yapmadıklarını, %47,5’i yaptıklarını, %29,3’ü kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %47,5’i din görevlilerinin cami içi görevlerini zamanında ve tam olarak yaptıkları kanaatindedir. %52,5 ise bu görüşe katılmamaktadır.

İslam dininin ibadet mekanı olan cami, burada görev yapan din görevlileri ve bunların hizmet götürdüğü cemaat bir bütün olarak değerlendirildiğinde “İmam, cami ve cemaat dindarlığın en önemli göstergelerindedir. Bunlar arasındaki bağın gücü, birbirlerine verdikleri değer ve imamet rolünün kapsamı toplumsal dindarlığın da bir göstergesidir. İmam, cami ve cemaat unsurlarının, dini açıdan hizmet veren, hizmet alan ve hizmet yeri olarak kurgulandığı görülmektedir” (Onay, 2019, 3-4). Katılımcılara sorulan bu soru ile hizmet yerinde yani camide hizmet alan ve hizmet verenlerin durumu değerlendirilmiştir. Veriler bu konuda beklenen hizmetin yeterince yapılmadığı gerçeğini ortaya koymuştur.

Tablo 21. Din görevlileri cami dışında da din hizmetlerine devam edip etmedikleri

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	66	12,6	12,6	12,6
Katılmıyorum	109	20,8	20,8	33,3
Kararsızım	153	29,1	29,1	62,5
Katılıyorum	168	32,0	32,0	94,5
Kesinlikle katılıyorum	29	5,5	5,5	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

“Din görevlileri cami dışında da din hizmetlerine devam etmektedir” ifadesine katılımcıların %12,6’sı kesinlikle katılmamakta, %20,8’i katılmamakta, %32’si katılmakta, %5,5’i de kesinlikle katılmaktadır. “Din görevlileri cami dışında da din hizmetlerine devam etmektedir” ifadesine katılımcıların %37,5’i katıldıklarını, %33,4’ü katılmadıklarını, %29,1’i de kararsız olduklarını ifade etmiştir. Veriler din görevlilerinin cami dışında verdikleri din hizmetlerinin yeterli bulunmadığını ortaya koymaktadır.

Esasında Din görevlileri cami içi hizmetlerin yanında pek çok konuda cami dışında da görevlerine ve hizmetlerine devam etmektedir. Akpolat’a göre din görevlileri doğumdan ölüme kadar her yerde ve her zaman görev başındadırlar (Akpolat, 2005, 45). Din görevlileri cenaze ile ilgili hizmetler, taziye katılımları, düğün, nişan ve dini nikâh kıyma, asker uğurlama programı ve asker duası, çocukların kulağına ezan okunarak isim verilmesi, ramazanda iftar programlarına katılma, vatandaşların sorularının cevaplandırılması ve halkı bilgilendirme gibi görevleri cami dışında da yerine getirmektedirler. Verilen cevaplardan bu hizmetlerin yeterince yapılmadığı veya bu konuda halka gerekli bilgilendirme yapılamadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Topuz’a göre “Cami içi din hizmetlerin yanında cami din görevlileri doğumdan ölüme kadar, hem iyi günde (doğum, sünnet, nişan, nikâh, düğün, yeni doğan çocuklara isim koyma, asker uğurlama vb.) hem de kötü günde (hastalık, ölüm ve cenaze işlemleri vb.) insanların yanında olmaktadır. Cami dışı din hizmetleri olarak tanımlanan bu hizmetler daha çok toplumun geniş kesimleriyle ilgili olan, her türlü sosyal, kültürel ve geleneksel faaliyetlerdir. Birer danışmanlık çalışması olarak değerlendirilebilecek bu faaliyetlerde (cami dışı din hizmetlerinde) istenen dönüşümün henüz sağlanamadığı, cami din görevlilerinin bireysel ve toplumsal taleplere istenen ölçüde cevap veremediği düşünülmektedir (Topuz, 2015, 29).

Tablo 22. Din görevlilerinin cami içerisinde ve cami dışında cemaatle iyi ilişkiler içerisinde olup olmadığı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	37	7,0	7,0	7,0
Katılmıyorum	68	13,0	13,0	20,0
Kararsızım	164	31,2	31,2	51,2
Katılıyorum	213	40,6	40,6	91,8
Kesinlikle katılıyorum	43	8,2	8,2	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

İnsanlar arasındaki ilişki hayatın her safhasında önemlidir. İlişkilerin iyi olması sonuçların da iyi olmasında önemli bir etkidir. Din görevlileri cami içerisinde ve cami dışında cemaatle iyi ilişkiler içerisinde görüşüne katılımcılar %7 kesinlikle katılmamakta, %13 katılmamakta, %40,6 katılmakta, %8,2 kesinlikle katılmaktadır. Din görevlileri cami içerisinde ve cami dışında cemaatle iyi ilişkiler içerisinde görüşüne katılımcılar toplamda %48,8 katılmakta, %20 katılmamakta %31,2 kararsız olduklarını dile getirmişlerdir. Bu madde katılımcıların 3,29 ortalama puan ile en fazla onayladıkları üçüncü yargı konumunda olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 23. Din görevlilerinin toplumun her kesimine hizmet götürüp götürmediği

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	65	12,4	12,4	12,4
Katılmıyorum	96	18,3	18,3	30,7
Kararsızım	174	33,1	33,1	63,8
Katılıyorum	143	27,2	27,2	91,0
Kesinlikle katılıyorum	47	9,0	9,0	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Din görevlileri toplumun her kesimine hizmet götürmektedir sorumuza %12,4 kesinlikle katılmamakta, %18,3 katılmamakta, %27,2 katılmakta, %9 kesinlikle katılmaktadır. Katılan ve katılmayanlar kendi içerisinde toplandığında %36,2 katılmakta, %30,7 katılmamakta, %33,1 kararsızdır. Diyanet İşleri Başkanlığı ülkede din hizmetlerinden sorumlu tek yetkili kurumdur. Bu nedenle toplumun her kesimine hizmet götürmesi gerekmektedir. Uygulamada Diyanet ve bu kuruma bağlı din görevlileri de hiçbir ayırım yapmadan herkese hizmet götürmektedir. Hal böyle olmasına rağmen Din görevlilerinin toplumun her kesimine hizmet götürmektedir görüşüne sadece %36,2 kişinin destek vermesi bu konuda tedbir alınması gereğini ortaya koymaktadır.

Tablo 24. Din görevlilerinin cemaatin sorunlarıyla özel olarak ilgilenip ilgilenmediği

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	78	14,9	14,9	14,9
Katılmıyorum	141	26,9	26,9	41,7
Kararsızım	175	33,3	33,3	75,0
Katılıyorum	97	18,5	18,5	93,5
Kesinlikle katılıyorum	34	6,5	6,5	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Din görevlileri cemaatin sorunlarıyla özel olarak ilgilenmektedir görüşüne %14,9 kesinlikle katılmamakta, %26,9 katılmamakta, %18,5 katılmakta, %6,5 kesinlikle katılmakta, %33,3 kararsızdır. Din görevlileri cemaatin yani toplumun sorunlarıyla özel olarak ilgilenmektedir görüşüne %41,8 katılmamakta, %25 katılmaktadır. Din görevlilerinin cemaatin yani toplumun sorunlarıyla özel olarak ilgilenmektedir öncülüne katılımcılar sadece %25 destek vermekte, geride kalan %75 ya katılmamakta ya da kararsız olduklarını belirtmektedir. Bu madde katılımcıların 2,74 ortalama puan ile en az onayladıkları yargı konumunda olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 25. Dini bir konuda bilgi edinmek için ilk olarak din görevlisine sormak gerekip gerekmediği

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kesinlikle katılmıyorum	59	11,2	11,2	11,2
Katılmıyorum	83	15,8	15,8	27,0
Kararsızım	120	22,9	22,9	49,9
Katılıyorum	192	36,6	36,6	86,5
Kesinlikle katılıyorum	71	13,5	13,5	100,0
Toplam	525	100,0	100,0	

Her konuda yaptığı işi iyi yapabilmek için kişinin o konudaki bilgisi ve donanımı çok önemli olduğu gibi karşı tarafın da aynı kanaatte olması da çok önemlidir. Dini bir konuda bilgi edinmek için ilk olarak din görevlisine sormak gerekir görüşüne toplamda %27 katılmamakta, %22,9 kararsız, %51,1 katılmaktadır. Katılımcıların yarısından daha fazlası tarafından dini bir konuda din görevlileri kendilerine danışılacak kişi olarak görülmektedir. Bununla birlikte geride kalan diğer yarısı bu görüşe katılmamakta veya kararsız kalmaktadır. Bunda farklı kaynaklardan bilgiye erişmenin mümkün olmasının etkisi olduğu gibi din görevlisinin bilgisine güven duygusunun da etkisi olduğu değerlendirilmektedir.

Genel Değerlendirme, Sonuç ve Öneriler

Nevşehir il merkezinde ve şehrin tüm kesimlerini kapsayacak bir şekilde yapılan anket çalışmasına 525 kişi katılmış olup, katılımcıların %53,5'i erkeklerden %46,5'i ise kadınlardan oluşmaktadır. %71,1 oranı ile katılımcıların çoğunluğunu evli veya evlilik tecrübesi yaşamış bireyler oluşturmaktadır. Anket 9 adet demografik, 16 adet cemaatin algısını ölçmeye yönelik sorudan oluşmaktadır. Çalışmanın evreni Nevşehir il merkezi olup katılımcılar rastgele örneklem usulü ile belirlenmiştir. Veriler betimleyici analiz ile değerlendirilmiştir.

Çalışma 18 ve üzeri yaş grubundan örnekleme uygulanmış, katılımcıların %24,8'i 18-25 yaş grubunda, %63,8'i ise 26-55 yaş grubundan, %4'ü ise 66 ve üzeri yaş grubundan oluşmaktadır. Çalışmaya katılan bireylerin %77,4'ünü lise, ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim mezunları oluşturmaktadır. İlkokul mezunları%15,2, Ortaokul mezunları %12 olarak belirlenmiştir. Yaş ve eğitim durumu bakımından gerekli donanımına sahip olan katılımcıların verdikleri cevapların bilinçli verilen cevaplar olarak kabul edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Çalışmanın güvenilirliği açısından farklı meslekten insanlara ulaşılmaya çalışılmış, cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitimde olduğu gibi farklı meslek gruplarına da ulaşarak onların da din görevlileri ve din hizmetleri ile olan görüşleri ve algıları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Katılımcıların %32,8'i imkân buldukça 5 vakit namazda camiye devam ettiğini, Cuma ve bayram namazlarına gidenler %21,3, kandil ve teravih gibi özel zamanlarda camiye gidenler %26'9 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların %8,6'sı hiçbir zaman camiye gitmediğini beyan etmiş, %10,5 oranında katılımcı diğer seçeneğini tercih etmiştir. Camiye hiç gitmediğini beyan eden %8,6'nın dışında kalan katılımcıların %92,4'ünün farklı zamanlarda ve farklı namazlar için camiye gittikleri tespit edilmiştir. Bu özelliği ile katılımcıların ve verilen cevapların çalışmanın amacına matuf olduğu değerlendirilmiştir.

Katılımcıların %59,6 gibi büyük çoğunluğu kendisini “ ne az ne de fazla” dindar bulunduğunu beyan etmiştir. Hiç dindar olmadığını beyan edenlerin oranı %2,5 olarak tespit edilmiştir.

Katılımcıların %74,1'i din görevlilerinin lise (İmam Hatip) mezunu olduklarını düşündüklerini dile getirmişlerdir. Daha detaylı bir şekilde ele alındığında Din görevlilerinin eğitim seviyesi bakımından yeterliliği konusunda katılımcıların %44,2'si din görevlilerinin eğitim seviyesini yetersiz, %32,7'si ise yeterli bulmaktadır. Bu konuda kararsız olduklarını beyan edenler %23 olarak tespit edilmiştir. Bu madde katılımcıların 2,76 ortalama puan ile en az onayladıkları ikinci yargı konumunda olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıda verilen cevaplar karşılaştırıldığında din görevlilerinin eğitim seviyesinin yetersiz bulunma nedeni olarak cemaatin, din görevlilerini hala lise (İmam Hatip) mezunu olarak düşünmesinden, yani tamamen yanılığın kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Oysa son yıllarda din görevlilerinin çoğunluğunun eğitim seviyesi ön lisans ve lisans düzeyine yükselmiştir. İmam Hatip Lisesi mezunu olarak görev yapanların oranı da oldukça düşmüştür. Yavuzer ve Cihan tarafından 2011 yılı ocak ayı itibari ile Nevşehir il merkezi, ilçe ve köylerde görev yapan her kademedeki 548 Müftülük personelinin eğitim durumu şöyle belirlenmiştir. İlkokul 4, ortaokul 10, lise ve dengi 224, önlisans 313, lisans 107, lisansüstü 5 (Yavuzer-Cihan, 2012,106). 2011 yılından günümüze Nevşehir il müftülüğüne bağlı personelin eğitim seviyesi daha da yükselmiş, ilkokul ve ortaokul mezunu din görevlisi kalmamış, imam hatip lisesi mezunlarının sayısı da ciddi oranda azalmıştır. Yavuzer tarafından 2012 yılında Nevşehir il müftülüğüne bağlı imam hatip, müezzin kayyım, Kuran kursu öğreticisi ve idari personel olmak üzere toplamda 231 kişiye uygulanan bir anket çalışmasında da her kademedeki personel arasında önlisans ve lisans düzeyindeki personel sayısındaki yükseklik dikkat çekmiştir (Yavuzer, 2012, 66). Ülke genelinde olduğu gibi Nevşehir'de de 2012 yılından sonraki süreçte din görevlilerinin eğitim seviyesi daha da yükselmiştir. Toplumun bu konuda yanlış veya eksik bilgi sahibi olduğu değerlendirilmektedir. Bu yanlış bilgi ve algı kendilerine götürülen veya götürülecek olan din hizmetlerine yaklaşımı da olumsuz etkileyeceğinden bu yanlış bilgi ve algıyı düzeltecek tedbirler alınmalıdır. Sadece Nevşehir'de değil Din görevlilerinin eğitim seviyesi ülke genelinde de önemli oranda yükselmiş çoğunluğunun eğitim seviyesi önlisans ve lisans düzeyine yükselmiştir. 2017 verilerine göre her kademedeki Diyanet İşleri Başkanlığı personelinin eğitim durumu ilkokul %1, ortaokul %1, lise ve dengi %53, önlisans %27, lisans %18 olarak belirlenmiştir (Diyanet İşleri Başkanlığı İstatistikleri, 2017, 12). Bu sayıya büro personeli, şoför ve hizmetli kadrolarında çalışan personel de dahil olduğundan lise ve dengi %53 olarak belirlenmiştir. Onlar çıktığında Din görevlilerinin eğitim düzeyinde yaşanan olumlu gelişme kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Çok hızlı bir değişimin yaşandığı günümüzde din ve din hizmetleri de bu değişimden etkilenmektedir. Etkin bir din hizmeti yapabilmek için “Dini açıdan lider ve önder olan din görevlilerinin eğitim düzeyi, bilgi, görgü ve genel kültür gibi pek çok konuda toplumun önünde olması beklenmektedir. Eğitim bakımından toplumun gerisinde kalan bir din görevlisinin ise topluma sağlıklı ve yeterli bir din hizmeti sunması mümkün gözükmemektedir (Yavuzer, 2012: 78). Bir başka tabir ile “Din görevlilerinin toplum üzerinde etkili olabilmeleri, sağlıklı iletişim kurabilmeleri ve onlara örnek olabilmeleri için onlardan bilgi, birikim, donanım ve kültür bakımından ileri seviyede olmaları gerekmektedir” (Yıldırım, 2006: 54).

Din görevlileri mesleki açıdan yeterli donanıma sahiptir ifadesine toplamda katılımcıların %37,8'i katılmadıklarını, %36,8'i katıldıklarını ve %25,5'i kararsız olduklarını dile getirmiştir. Din görevlilerinin mesleki açıdan yeterli donanıma sahip olmadığı görüşünde olanlar ile bu konuda tereddütleri olup kararsız olduklarını belirtenlerin oranı 63,3 olarak belirlenmiştir. Bu verilere göre toplum din görevlilerini hem mesleki açıdan hem de eğitim seviyesi bakımından donanımsız ve yetersiz bulmaktadır. Bu maddenin katılımcıların 2,92 ortalama puan ile en az onayladıkları üçüncü yargı konumunda olduğu tespit edilmiştir. Bu algı kendisine verilen din hizmetlerine yaklaşımı da olumsuz etkileyen bir faktör olarak değerlendirilmiştir.

Günlük hayatta din görevlisinin sadece dini konulardaki donanımı yetmemekte, din dışı konularda da yeterli donanıma sahip olması önem arz etmektedir. Din görevlisinin din dışı konularda da bilgi sahibi olduğu görüşüne katılanlar %32,8, katılmayanlar %26,3, kararsız olduklarını bildirenler %41 olarak belirlenmiştir. Din görevlisinin din dışı konularda da bilgi sahibi olduğu görüşüne katılmayanlar ile bu konuda kararsız olanların toplamı %67,3 olarak tespit edilmiştir. Bir manevi lider ve önder kabul edilen din görevlilerinin muhatabı çok geniş kitlelerden oluşmaktadır. Günümüz şartlarında etkin bir din hizmeti yapabilmek için din görevlisinin her kesimi kucaklaması ve her kesime hitap etmesi önem arz etmektedir. Bunun için de dini konularda olduğu gibi din dışı konularda da yeterli donanıma sahip olması beklenmektedir. Veriler din görevlilerinin din dışı konularda da yeterli bilgi sahibi olduğu görüşüne halkın destek vermediği gerçeğini ortaya koymaktadır.

Din görevlileri cami içerisinde ve cami dışında cemaatle iyi ilişkiler içerisinde görüşüne katılımcılar toplamda %48,8 katılmakta, %20 katılmamakta %31,2 kararsız olduklarını dile getirmişlerdir. Bu maddenin katılımcıların 3,29 ortalama puan ile en fazla onayladıkları üçüncü yargı konumunda olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte %51,2 gibi yüksek bir katılımcının Din görevlilerinin cami içerisinde ve cami dışında cemaatle iyi ilişkiler içerisinde görüşüne katılmaması konunun üzerinde ısrarla durulması gereğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Sosyalleşmenin, toplumda kabul görmeyen, itibar ve güvenin sihirli anahtarı iletişimdir. Sevilen insanları diğerlerinden ayıran en müessir etken de iletişimdir. Cemaatle iletişim köprüsünü kuramamış bir din görevlisinin, cemaatine vereceği ve cemaatin de ondan alacağı hiçbir şeyi olamaz. Bu nedenle her kademede görev din görevlisinin iletişim konusunda yeterli donanıma sahip olması ve çevresi ile iyi ilişkiler kurabilmesi son derece önemlidir.

Din görevlileri cemaatin sorunlarıyla özel olarak ilgilenmektedir görüşüne %41,8 katılmamakta, %25 katılmakta, %33,3 kararsızdır. Din görevlilerinin cemaatin yani toplumun sorunlarıyla özel olarak ilgilenmektedir öncülüne katılımcılar sadece %25 destek vermekte, geride kalan %75 ya katılmamakta ya da kararsız olduklarını belirtmektedir. Bu madde katılımcıların 2,74 ortalama puan ile en az onayladıkları yargı konumunda olduğu tespit edilmiştir. Günümüzde din görevlilerinin büyük bir kısmı namaz kıldırma memuru gibi davranmakta, başta cami cemaati olmak üzere toplumun sorunları ile ilgilenmemektedir. Veriler toplumun manevi lideri olan din görevlilerinin başta cami cemaati olmak üzere hizmet götürdüğü insanların din görevlilerinin kendileri ile yeterince ilgilenmediğini ve daha fazla ilgi istediklerini ortaya koymaktadır.

Din görevlisi çevremizde çok saygın bir kişi olarak kabul edilir öncülüne katılımcıların %5,7'si kesinlikle katılmadığını, %13 katılmadığını, %45,3'ü katıldığını, %10,9 kesinlikle katıldığını %25'i kararsız olduklarını dile getirmiştir. *Din görevlisi çevremizde çok saygın bir kişi olarak kabul edilir* öncülüne katılımcıların %56,2'sinin katıldıkları, %18,7'sinin katılmadıkları, %25'inin ise kararsız oldukları belirlenmiştir. Toplumda pek çok yönden din görevlileri eleştirilirken bu maddenin katılımcıların 3,42 ortalama puan ile en fazla onayladıkları yargı konumunda olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte geride kalanların oranının da azımsanamayacak boyutta olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

Toplumsal yaşamın önemli faktörlerinden olan dinin toplumsal alanda görünür olmasını sağlayan etken din adamlarıdır. Din adamları buldukları çevrede dinin temsilcisi ve mimarı olarak görülmüşlerdir. Bu sebeple dine yöneltilmek istenilen saldırılar ilk olarak din adamlarını hedef almıştır. Böylece din adamları üzerinden

dinin itibarsızlaştırılması amaçlanmıştır. Fakat toplum her zaman din adamlarının yanında yer almış onları dini liderleri olarak desteklemişlerdir. Her türlü eleştiriye rağmen din görevlisine verilen destek de bunun en canlı örneklerinden biri olmuştur.

Toplumda din görevlilerine güven duygusu yüksektir ifadesine katılanların oranı ise %49,2, katılmayanlar %23,1, kararsız olanlar %27,8 olarak belirlenmiştir. Bu maddenin katılımcıların 3,32 ortalama puan ile en fazla onayladıkları ikinci yargı konumunda olduğu tespit edilmiştir. Verilere bakıldığında her türlü eleştiriye rağmen din görevlilerinin topluma güven verdikleri ve hala toplum içerisinde saygın bir konumda oldukları görülmektedir. Ancak din görevlilerine olan güvensizliğin ve bu konuda kararsızlığın da azımsanmayacak derecede olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Çünkü bu görüşe katılmayan ve kararsız olanların oranı %51,8 olarak belirlenmiş, toplumda her iki kişiden birinden daha fazlası din görevlilerine güven duygusu konusuna katılmamakta veya tereddüt yaşamaktadır. Diyanet teşkilatının ve din görevlilerinin bu konuda gerekli tedbirleri almasında zaruret görülmektedir.

İslam dinini tebliğ eden Hz. Peygamber daha Peygamber olmadan insanların güvenini kazanmış ve “Muhammedül emin” (güvenilen, karakterli ve dürüst) unvanını almıştır (Aydemir, 1996, 10). Peygamberlik görevini yerine getirirken başarılı olmasında da insanların kendisine duyduğu güven ve itimadın önemli etkisi olmuştur. Sarıçam’ın da belirttiği gibi “İslam dininin başarıya ulaşmasında Hz. Peygamberin güvenilir oluşunun payı büyüktür. Şayet davranışlarıyla güven vermeyen birisi olsaydı insanlar onun etrafında toplanmazdı” (Sarıçam, 2004, 272). Din görevlileri de görevlerinde başarılı olmak isterse insanların güven ve itimadını kazanmaktan başka çarelerinin olmadığını bilmeli ve ona göre hareket etmelidir. “Güzel ahlakın en önemli özelliklerinden olan güvenilirlik ise aynı zamanda peygamberlerin genel niteliklerindedir. Hz. Peygamber, gençliğinden itibaren güvenilir olarak tanınmıştır” (Sarıçam, 2004, 272).

Geçmişten günümüze toplumda dini liderlerin ve din görevlilerinin statüsü her zaman yüksek olmuştur. Bunun sebebi dine yüklenen manevi değerın din görevlisine de yüklenmesidir. Din görevlileri toplumlarda her zaman iyi örnek teşkil eden saygın bireyler olarak görülmektedir. Bu veriler ise bu konuda aşınma olduğu gereğini ortaya koymaktadır.

Sonuç

Ülkemizde din konusunda toplumu aydınlatmak ve din hizmetlerinin yerine getirilmesi için 3 Mart 1924 tarihinde Diyanet İşleri Reisliği kurulmuş, 1950 yılında ismi Diyanet İşleri Başkanlığı olarak değiştirilmiştir. Merkez, taşra ve yurtdışı olarak teşkilatlanan Diyanet İşleri Başkanlığı ülkede din hizmetleri konusunda tek yetkili ve sorumlu kuruluştur. Kurum din hizmetlerinin çok önemli bir kısmını camilerde ve cami görevlileri vasıtasıyla yerine getirmektedir. Devlet bu konuda gerekli tedbiri almış, din hizmetlerinde bir boşluk ve istismara fırsat vermemek için Diyanet İşleri Başkanlığını kurmuştur. Farklı kaynaklarda farklı rakamlar olmasına rağmen Diyanet İşleri Başkanlığının verilerine göre (Türkiye’de Dini Hayat Araştırması, 2014, XXIX) ülkemizde yaşayan kişilerin %99,2’sinin İslam dinine mensup olduğu düşünüldüğünde Diyanet İşleri Başkanlığı ve din görevlilerinin görev ve sorumluluklarının çok daha önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığının görev ve sorumluluk alanında olan ve insanlık tarihi ile yaşıt olan din konusu önemli ve hassas bir konudur. İhmali veya istismarı halinde ciddi sorunlar yaşanması her zaman mümkün olan en hassas konulardan bir tanesidir. Hem tarihte hem de günümüzde bunun örnekleri çokça görülmüş, görülmeye de devam etmektedir. Dini konularda gerçek bilgilerin verilmediği ve din görevlilerine güven duyulmadığı yerlerde insanlar dini ihtiyaçları başka yollardan temin etmeye çalışmakta din istismarları ve hurafeler devreye girmektedir. Bunun için ihmale ve istismara fırsat vermeden din konusunda çok daha dikkatli olunmalıdır. Özellikle din ve din hizmetlerinden sorumlu olan Diyanet İşleri Başkanlığı ve bu kuruma bağlı her kademedede görev yapan tüm personele çok büyük görev ve sorumluluk düşmektedir. “Yarım doktor candan, yarım hoca dinden eder” atasözünde de dile getirildiği gibi bu konuda yeterli donanıma sahip din görevlilerine duyulan ihtiyaç her geçen gün kendisini çok daha fazla hissettirmektedir. Her işin, her mesleğin uzmanı olduğu gibi din alanında eğitim alan, dini kaynaklı her türlü hizmetleri veren, din alanındaki hizmetleri ve görevleri kendisine meslek edinen din görevlileri de bu işin uzmanı olarak kabul edilmektedir.

Günümüzde insanlar, modern düşünce sistemlerinin etkisi altında din ile çağdaş hayat arasında bağ kurmakta zaten zorlanmaktadırlar. Bu yüzden din görevlilerine ve Diyanet İşleri Başkanlığına çok daha büyük görev ve sorumluluk düşmektedir. Din görevlileri, din gönüllüleri gibi hareket etmeli ve gönüllere girmenin, insanları

etkilemenin yollarını aramalıdır. Ünlü sosyolog Joajhim Wach dinleri teorik, pratik ve sosyolojik yönleri ile ele almakta, bu durum İslam literatüründeki iman, ibadet ve muamelat ya da ahlak kavramlarıyla bağdaşmaktadır (Wach'dan akt. Günay, 1993, 168). Diyanet İşleri Başkanlığı ve bu kurumda görev yapan din görevlileri bu üç kavramdan her birisi ile yakından ilgilidir. Topluma dini bilgiler vermek, ibadetlerin yerine getirilmesinde yardımcı olmak ve toplumu bu konuda aydınlatmakla görevlidir.

Çalışmada elde edilen veriler bir bütün halinde ele alındığında toplumun din görevlilerinin eğitim durumu, mesleki yeterlilikleri, din dışı konularda yeterli bilgiye sahip olup olamamaları, cami içi ve dışında yerine getirdikleri din hizmetleri başta olmak üzere pek çok konuda “olumsuz” ya da “kararsız” bir tavır içinde oldukları tespit edilmiştir. Son yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığı hem personel, hem de maddi imkan bakımından tarihinde görülmeyen olumlu gelişmeler kaydetmiştir. Buna rağmen farklı dini grup ve oluşumlar her geçen gün daha fazla taraftar toplamakta ve daha fazla güç kazanmaktadır. Bu durumu halkın din görevlilerinden ve onların vermiş olduğu din hizmetlerinden memnun olmamalarında aramak gerekmektedir. Vatandaş din görevlilerinden ve hizmetlerinden memnun olmayınca memnun olacağı başka arayışlar içine girmekte, çoğu zaman da din istismarcılarının tuzağına düşmektedir. Bunun pek çok örneği olduğu gibi en canlı örneği FETÖ terör örgütünde yaşanmış, din kisvesi altında devlete, millete ve ülkeye büyük zararlar vermiştir.

Varsayımlarımız arasında yer alan toplum din görevlilerini manevi bir rehber olarak gördüğü için topluma göre din görevlilerinin güvenilir bireyler olduğu varsayılmaktadır tezimiz yaklaşık olarak toplumun yarısı tarafından desteklenmemiştir.

Din görevlilerinin eğitim durumunun mesleğinin gereğini yerine getirmede yeterli bilgi ve donanımına sahip olduğu düşünülmektedir varsayımımız da beklenen desteği görmemiştir. Toplum din görevlilerini hem eğitim bakımından hem de mesleki bilgi bakımından yetersiz görmektedir.

Din görevlilerinin cami içi ve cami dışı hizmetlerini tam ve zamanında yeterince yaptığı konusunda tereddütler bulunmaktadır varsayımımız doğrulanmış, toplumun bu konuda ciddi tereddütleri olduğu tespit edilmiştir.

Öneri

Hem Diyanet İşleri Başkanlığının bu konuda yeni tedbirler alması hem de Din görevlilerinin de kendilerine ve görevlerine daha fazla dikkat etmeleri önerilmektedir.

Kaynakça

- Acar, H. İ. (2002). *"Etkili Bir Din Hizmeti Açısından Hz. Peygamberin Örneği"*, Diyanet İlmî Dergi, Ankara, 2002, C. 38, Sayı.4, s.63
- Akpolat, S. “İletişim Asrında Din Görevlileri”, Diyanet İlmî Dergi, Cilt 41, Sayı 3, 2005, ss.41-54.
- Akyüz, H. (2008). *Kurumlar Sosyolojisi-Tanımlar, Kurumlar ve Uygulamalar*. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Aydemir, A. (1996). *İslamî Kaynaklara Göre Peygamberler*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Aydın, M. (2018). *Kurumlar Sosyolojisi*, Açılım Kitap, İstanbul.
- Aydın, M. (2000). *Kurumlar Sosyolojisi*, 2. Baskı. Vadi Yayınları, Ankara.
- Aydın, M. (2016). *Sistemik Din Sosyolojisi*, Açılım Kitap, İstanbul.
- Buyrukçu, R. (1995). *Din Görevlisinin Mesleğini Temsil Gücü*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: Ankara.
- Cebeci, S. (2005). *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Cuma, K. (2008). *NLP Tekniği ile İmam ve Vaizler İçin Cemaat ile Etkili İletişim Gündönümü Yayınları*, İstanbul
- Diyanet İşleri Başkanlığı İstatistikleri, (2017). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara
- İslama Giriş-Anakonulara Yeni Yaklaşımlar, (2007). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Baskı, Ankara
- Günay, Ü. (1993). *Din Sosyolojisi Dersleri*. Erciyes üniversitesi Yayınları, Kayseri.
- Keskin, M.Y. (2004). *"Din ve Toplum İlişkileri Üzerine Bir Genelleme"*. Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, IV. Sayı 2, s.7-21

- Köylü, M. (1991), “*Din Görevlilerinin Meslekî Problemleri*”, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, c.5, Sayı. 5, ss. 181-212.
- Kurt, A. (2018). *Din Sosyolojisi*, Sentez Yayıncılık, 18. Baskı, Ankara.
- Kuruluşundan Günümüze Diyanet İşleri Başkanlığı, (1999). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Onay, A. (2019). Türkiye'de Dindarlığın Dönüşümünde İmamlar ve Camiler, Lisans Yayıncılık, İstanbul.
- Sarıçam, İ. (2004). Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- TDK Türkçe Sözlük, “Din Adamı”, TDK Yayınları, Ankara, 1998, C. I, s. 592.
- Topses, M.D, (2016). *Kurumlar Sosyolojisi*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Topuz, İ. (2015/2). “*Cami Din Görevlilerinin Yeterliliklerinin Manevi Danışmanlık Açısından Değerlendirilmesi*” Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 35, s.27-56.
- Tosun, C. (1993). Din ve Kimlik, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Yavuzer, H. (2006). Çağdaş Din Hizmetleri ve Diyanet İşleri Başkanlığı, Laçın Yayınları, 2. Baskı, Kayseri. s. 317.
- Yavuzer, H. (2012). “*Din Görevlilerinin Meslekleriyle İlgili Memnuniyet, Beklenti ve Performansları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Nevşehir Örneği*”. Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (2):64-81.
- Yavuzer, H.- Cihan, A. (2012). Nevşehir Camileri-Banileri ve Hamileri, Türkiye Diyanet Vakfı Yayını, Ankara
- Yazıcı, N. (2007). “*Din Hizmetleri Açısından Caminin Yeri ve Önemi*”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, XLVIII(II): 1-10.
- Yazıcıoğlu, M. Sait. (2001). “*Diyanet'in Bugünü ve Geleceği*, İslamiyât, Cilt: IV, S.1, Ss. 117- 124.
- Yıldırım, Y. (2006). *İlahiyat Fakültesi Mezunlarının Din Görevlisi Olarak Atanmasının Dini Hayat Üzerindeki Etkisinin Sosyolojik Analizi (Birecik ve Köyleri Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

Topic of the Research : “The Perception of Religious officials in Society: Case Study of Nevşehir Province” constitutes the topic of the study.

The aim of the Research: Most of the religious services are carried out in mosques by religious officials. The mosques spread to the most remote corners of the country and the mosque officials working there fulfill an important function in religious services. The research aims to determine the view of the society on the position and services of religious officials in the society, in other words, the perception of religious officials.

Importance of the Research: Mosques are one of the places that play an important role in the fulfillment of worship, in the enlightenment of the community on religious issues and in the provision of social and cultural unity. Religious officials are one of the most fundamental factors that fulfill these duties and ensure social unity. For this reason, it is important to identify the positive and negative attitude of the society towards religious officials and their religious services. The identification of the perception of the Religious Officials in society reveals the importance of the study.

Method of the Research: In this study, the perception of the religious officials of the society was determined by using the quantitative research method and the survey technique. The survey consists of 25 questions in total, 9 demographic questions and 16 questions to measure the perception of the society. The 525 participants were randomly selected for the survey. The data obtained was then evaluated through descriptive analysis.

Universe of the Research: The universe of the research is Nevşehir city center, and individuals of different backgrounds, including women-men, workers-employers, supervisors-officers, retired, tradesmen and students, residing in Nevşehir city center.

Result and Discussion

The survey that was conducted in the city center of Nevşehir consisted of 525 people and 53.5% of the participants were men and the remaining 46.5% were women. 71.1% of the participants were married or had been married once.

The study was applied to the age group of 18 and over. 72.4% of the individuals participating in the study were graduates of high school or university. In order to make the data as reliable as possible, it was aimed to reach people from different professions.

8.6% of the participants declared that they never went to the mosque while 92.4% of the participants stated that they went to the mosque at different times and for different prayers. Therefore, it was evaluated that the participants and their answers were suitable for the purpose of the study.

74.1% of the participants stated that they thought religious officials had graduated from religious high schools (Imam Hatip). 44.2% of the participants stated that they found the education of the officials to be insufficient. Society finds religious officials are unequipped and inadequate for their profession. This perception has been identified to be one of the factors that negatively affects the society's view of the service given by the religious officials.

56.2% of the participants stated they consider religious officials respected citizens in their society. Although religious officials have been criticized in many ways, this statement had an average score of 3.42 thus making it the most approved statement.

49.2% of the participants stated that they agree with the statement of “the feeling of trust in religious officials is high in the society”. This statement had an average score of 3.32 thus making it the second most approved statement.

48.8% of the participants agreed that the religious officials have good relations with the community inside and outside the mosque. This statement had an average score of 3.29, thus making this statement the third most approved statement.

25% of the participants agreed with the statement “that officials are interested in the problems of the community”, while the remaining 75% either disagreed with this statement, or stated that they were undecided. The statement had an average score of 2.74 thus making it the least approved statement.

44.2% of the participants stated they found the education level of the religious officials to be insufficient. It had an average approval score of 2.76 thus making this statement the second least agreed statement.

37.8% of the participants stated that they didn't agree with the statement of “The religious officials are competent in their profession.”. This statement had an average score of 2.92 thus making it the third least agreed statement.

Results: When the results of the study were evaluated, it was determined that the perception of the religious officials of the society was negative or undecided on many issues.

Suggestion: It is recommended that the Presidency of Religious Affairs take new measures in this regard and that religious officials should pay more attention to themselves and their duties.